บทที่ 1
บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จังหวัดทางภาคใต้ตอนล่างของประเทศไทย ได้แก่ ปัตตานี ยะลา นราธิวาส สตูล และสงขลา มีการแสดงศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวแบบมลายูอย่างหนึ่งซึ่งเรียกว่า "สิละ" นิยมเล่นกันในงานรื่นเริง หรืองานพิธีสำคัญ และประกอบในพิธีกรรมไหว้บรรพบุรุษ ของชาวไทยในแถบจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังกล่าวมาตั้งแต่สมัยโบราณ สันนิฐานว่าการต่อสู้แบบสิละนี้มีกำเนิดขึ้นบริเวณเกาะชวา เกาะสุมาตรา และแหลมมลายูซึ่งมีพัฒนาการมากว่า 700 ปี และต่อมาได้กลายเป็นการแสดงพื้นเมืองนิยมเล่นในแถบจังหวัดชายแดนภาคใต้มาจนถึงปัจจุบัน

สิละมีชื่อเรียกด้วยกันหลายชื่อ ได้แก่ ดีกา ซีละ ซซิละ ศิลัท บีรสิละ และ บือดีกา เป็นต้น ในชั้นเดิมเชื่อว่าการต่อสู้แบบสิละมีอยู่ประเภทเดียว คือใช้มือเปล่าและอวัยวะส่วนต่างๆ ของร่างกาย เป็นอาวุธในการต่อสู้โดยไม่ใช้เครื่องทุ่นแรงใดๆ ประกอบ ต่อมาในชั้นหลังได้ใช้อาวุธประกอบในการต่อสู้ อาวุธที่ใช้คือ "กริช" ซึ่งเป็นอาวุธพื้นเมืองของชาวชวาและมลายูในแถบภูมิภาคนี้ ศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวที่เรียกว่าสิละเป็นของคนเชื้อสายชวาและมลายูในภาคพื้นเอเชียอาคเนย์ ได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย สิงคโปร์ บรูไน ฟิลิปปินส์ และไทย สำหรับในพื้นที่จังหวัดภาคใต้ของประเทศไทยเรียก "ดีกา" หรือ "สิละ" เป็นการร่ายรำในเชิงการแสดงและการละเล่นพื้นเมือง [1]

สิละในภาคใต้มีอยู่ด้วยกัน 2 แบบ คือ สิละมือเปล่า โดยผู้แสดงจะใช้เฉพาะมือ แขน และขา เคลื่อนไหวปัดป้องเพื่อทำร้ายคู่ต่อสู้ ซึ่งผู้เล่นสิละจะไม่กำหมัดแน่น เพราะในการเล่นสิละจะมีการตบ จับแขน จับขา คู่ต่อสู้เพื่อเหวี่ยงให้ล้ม เมื่อเวลาชกต่อยกันบ้างก็กำหมัด การใช้เท้าเพื่อถีบหรือเตะ ก็ไม่มีลวดลายพลิกแพลงและหนักหน่วง ดังนั้นการเล่นสิละมือเปล่าในปัจจุบันจึงค่อนไปทางการเน้นลีลาการแสดงท่าร่ายรำเสียมากกว่าจะเป็นการต่อสู่อย่างจริงจัง และสิละที่ใช้อาวุธกริชประกอบการต่อสู้ โดยผู้แสดงจะถือกริชคนละ 1 เล่ม แต่เดิมสิละแบบนี้มีการวางท่าทาง แสดงการแทง การหลบหลีก ปัดป้อง ถีบ รับ และการทำลายพลังกล้ามเนื้อของคู่ต่อสู้เพื่อให้กริชหลุดออกจากมือ แต่การเล่นสิละกริช

---

[1] ประชา ฤาชุตกุล, "ปัญจักสีลัตเหรียญทองสุดท้ายของไทยในซีเกมส์," วารสารรูสะมิแล, 13, ฉบับที่ 1 (กันยายน-ธันวาคม 2532) : 10

ในปัจจุบันจะแสดงท่าต่างๆ เพียงเบาๆ เป็นลักษณะการแสดงลีลาการร่ายรำกริชมากกว่าจะเป็นการใช้กริชต่อสู้กันอย่างจริงจัง [2]

ขนบนิยมและวิธีการแสดงสิละนั้น ผู้แสดงส่วนใหญ่จะเป็นคู่ชายล้วน ผู้แสดงจะแต่งกายรัดกุมสวยงามแบบพื้นเมืองมลายู โดยสวมเสื้อคอตั้งแขนยาวผ่าหน้าระดับอกติดกระดุมโลหะ 3 เม็ด หรือสวมเสื้อยืดแขนสั้น นุ่งกางเกงขายาวแบบกางเกงจีนหรือกางเกงแพร มีผ้าลวดลายสวยงามพันทับจากเอวถึงเหนือเข่าและใช้ผ้าคาดเอวทับอีกชั้นหนึ่ง ศีรษะโพกด้วยผ้าที่มีสีสันหรือลวดลาย ถ้าเป็นสิละกริชผู้แสดงจะเหน็บกริชไว้ข้างลำตัวด้วย เครื่องดนตรีประกอบการแสดง ประกอบด้วยกลองแขก 2 ใบ ฆ้อง 1 ใบ และปี่ชวา 1 เลา

เมื่อดนตรีสิละประโคมสักครู่หนึ่ง นักแสดงจะก้าวออกมาสู่เวทีพร้อมกันแล้วผลัดกันรำไหว้ครูทีละคนเพื่อรำลึกถึงครูอาจารย์และเป็นการเตรียมร่างกาย พร้อมทั้งว่าคาถาอาคมต่างๆ ไปด้วย กระบวนท่ารำในการไหว้ครูนั้นจะแตกต่างกันไปตามแบบอย่างของสำนักที่ได้ฝึกหัดกันมา เมื่อผู้แสดงรำไหว้ครูเสร็จแล้วทั้งคู่จะทำความเคารพซึ่งกันและกัน เรียกว่า "สลามมัต" เป็นการทำความเคารพแบบพื้นเมือง จากนั้นนักแสดงสิละทั้งคู่จะเริ่มแสดงลวดลายท่ารำตามแบบของสิละอยู่ห่างๆ กัน ในช่วงแรกจะเป็นการดูชั้นเชิงก่อน บางครั้งจะมีการกระทืบเท้า ตบมือฉาดๆ หรือใช้ฝ่ามือตบต้นขาของตนให้เกิดเสียงเพื่อข่มขวัญคู่ต่อสู้ เมื่อเครื่องดนตรีสิละเริ่มประโคมเร่งขึ้น นักแสดงสิละจะขยับเข้าใกล้กันและหาจังหวะเข้าต่อสู้เพื่อให้คู่ต่อสู้เพลี่ยงพล้ำและพ่ายแพ้ ซึ่งใช้ระยะเวลาประมาณคู่ละ 10-15 นาที หรือเมื่อมีการแพ้ชนะแล้วนักแสดงทั้งคู่จะถอยออกจากกันเพื่อทำความเคารพซึ่งกันและกัน และทำความเคารพผู้ชมเป็นการจบการแสดงสิละคู่นั้น

สิละสามารถแสดงได้หลายโอกาส เช่น งานเฉลิมฉลองในโอกาสที่สุลต่านหรือผู้มีฐานะดีมีบุตรชาย งานเฉลิมฉลองในเทศกาลสำคัญ หรือเมื่อมีผู้รับสิละไปแสดงในงานรื่นเริงอื่นๆ ชาวบ้านนิยมรับสิละไปแสดงในงานแก้บน และงานเข้าสุหนัตหรือมาโซ๊ะยาวีของบุตรชาย ส่วนในพิธีเข้าสุหนัตนี้นิยมจัดขบวนแห่นกเข้าร่วมในขบวนแห่เพื่อความรื่นเริงและสนุกสนานด้วย

ประเพณีแห่นก เป็นวัฒนธรรมที่น่าสนใจอย่างหนึ่งของชาวไทยมุสลิมบริเวณจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ซึ่งได้กระทำสืบเนื่องกันมาเป็นระยะเวลาช้านานนับร้อยปีมาแล้ว สันนิษฐานว่าประเพณีแห่นกของชาวจังหวัดชายแดนภาคใต้คงรับมาจากประเทศอินโดนีเซีย

---

[2] ไพบูลย์ ดวงจันทร์, "ศิลปะการต่อสู้เพื่อป้องกันตัวของชาวไทยมุสลิม," ใน <u>วัฒนธรรมสัมพันธ์</u> (ยะลา : โรงพิมพ์ยะลาการพิมพ์, 2532), หน้า 41.

ก่อนที่ศาสนาอิสลามจะแพร่หลายเข้ามายังภูมิภาคนี้ เมื่อราว พ.ศ. 2060 โดยอาศัยหลักฐานจากพิธีกรรมบางอย่าง เช่น การตั้งพิธีสวดมนต์ตามวิธีการทางไสยศาสตร์ และคาถาแห่นกสำหรับอ่านเป็นโองการก่อนปล่อยนกออกแห่ ในอดีตการแห่นกดังกล่าวนี้ นิยมจัดขึ้นเพื่อเป็นการรื่นเริงในงานพิธีเข้าสุหนัตเป็นสำคัญหรือเพื่อต้อนรับอาคันตุกะสำคัญ และอาจจัดขึ้นเพื่อการประกวดกันเป็นครั้งคราว ดังมีหลักฐานกล่าวถึงการจัดประเพณีแห่นกครั้งสำคัญๆ ของเมืองปัตตานีแต่อดีต เช่น เมื่อครั้งพระยาวิชิตภักดี หรือ ตนกูอับดุลกอเดร์ อดีตเจ้าเมืองปัตตานี (ระหว่าง พ.ศ. 2442-2452) ทำพิธีสุหนัตให้แก่ตนกูจิซึ่งเป็นน้องชายก็ได้จัดให้ผู้เข้าสุหนัตขี่นกเข้าขบวนแห่ซึ่งจัดอย่างเอิกเกริกใหญ่โต เป็นต้น [3]

โดยขบวนแห่นกเข้าในพิธีสุหนัตจะแห่ในเช้าของวันเข้าพิธีหรือแห่ 2 ครั้ง คือในเย็นของวันก่อนเข้าพิธีสุหนัตด้วยก็ได้ เริ่มขบวนด้วยผู้หญิงถือเชี่ยนหมากและกาน้ำเดินนำหน้า ถัดมาเป็นผู้หญิงถือพานบายศรี (พานดอกพลูทำด้วยใบพลูจับเป็นชั้น 3 ชั้น 5 ชั้น หรือ 7 ชั้น) ถัดมาเป็นขบวนผู้ชายถืออาวุธอารักขารอบ ๆ นก ในขบวนนี้จะมีประโคมดนตรีและเต้นสิละไปพร้อม ๆ กัน สุดท้ายจึงเป็นขบวนนก ก่อนเริ่มแห่นก "โต๊ะมูเด็ง" (ผู้ทำหน้าที่ขลิบหนังหุ้มปลายอวัยวะเพศ) จะจุดเทียนและร่ายอาคมเวียนรอบนกโดยเดินเวียนซ้าย 3 รอบ และเดินย้อนกลับอีก 1 รอบ แล้วจึงให้ผู้จะเข้าพิธีสุหนัตขึ้นหลังนกจากทางด้านขวา (ลงทางซ้าย) จากนั้นจึงเคลื่อนขบวนไปยังสถานที่ประกอบพิธี เมื่อขบวนแห่มาถึงที่หมายที่ประกอบพิธีจะมีคณะสิละเต้นรับขบวนแห่อีกคณะหนึ่ง และจากนั้นโต๊ะมูเด็งจะร่ายอาคมทำพิธีเชือดคอนกเป็นเสร็จพิธี

ปัจจุบันประเพณีแห่นกนั้นจะจัดขึ้นเฉพาะในงานพิธีสำคัญและไม่บ่อยครั้งนัก เนื่องจากการจัดองค์ประกอบของขบวนแห่นั้นต้องใช้กำลังคนและกำลังทรัพย์จำนวนมาก ในสมัยโบราณอยู่ในความอุปถัมภ์ของสุลต่านหรือเจ้าเมือง ส่วนประเพณีแห่นกเพื่อเข้าสุหนัตนั้นไม่ปรากฏให้พบเห็นอย่างเช่นในอดีต เนื่องจากส่วนชาวบ้านทั่วไปนั้นจะต้องเป็นผู้ที่ฐานะดีจึงจะสามารถจัดพิธีใหญ่ได้ตามฐานะ นอกจากนี้ชาวบ้านยังนิยมไปทำสุหนัตที่โรงพยาบาลเนื่องจากสะดวกและปลอดภัยกว่าวิธีการแบบเก่า

การแสดงสิละปรากฏในพิธีกรรมเรียกผีตายาย หรือ พิธีกรรมทรงเจ้าเข้าผี เป็นการละเล่นเพื่อประกอบพิธีกรรมรักษาผู้ป่วยของชาวภาคใต้ โดยเฉพาะในภาคใต้ตอนล่าง พิธีกรรมดังกล่าวเคยนิยมเล่นกันในหมู่ชาวไทยพุทธและไทยมุสลิม พิธีกรรมนี้มีการละเล่นบทต่างๆ สอดแทรกอยู่ แต่ละบทแต่ละตอนจะมีเรื่องราวเฉพาะของบทนั้นๆ ได้แก่ บทชาวป่า บทงู บทเสือ บทช้าง บทจระเข้ บทศิริวงศ์ หรือ บทสีละวง เป็นต้น บทดังกล่าวจะมีไว้สำหรับให้ผีปู่ย่าตายายที่มาเข้าทรงได้ร้องเล่น

---

[3] อนัน วัฒนานิกร, <u>แลหลังเมืองปัตตานี</u> (กรุงเทพฯ : หจก. ศิริวัฒนาการพิมพ์, 2528), หน้า 61-69.

เต้นรำกับลูกหลานเพื่อความสนุกสนานรื่นเริงในโอกาสที่ได้มาพบกันระหว่างผีบรรพบุรุษกับลูกหลานหรือผู้สืบเชื้อสายที่ยังมีชีวิตอยู่ พิธีกรรมนี้มิได้มีบ่อยนักนอกจากจะมีการเล่นแก้เพื่อบนตามที่ได้ไปบนบานเอาไว้[4]

ในพิธีกรรมตายายนี้ ลิมนต์ (ผู้กระทำพิธีกรรม) จะมีกริชวางไว้บนหัวหมอนในฐานะเป็นอาวุธซึ่งเป็นตัวแทนแห่งพระอิศวร และมีไว้เพื่อป้องกันสิ่งชั่วร้ายหรือเสนียดจัญไรมิให้เข้ามากล้ำกรายหรือรังควาญในมณฑลพิธี และในฐานะตัวแทนของพระเพ็ดสะหนูกัน (วิศณุกรรม) อีกด้วย นอกจากนั้นในบทที่ตายายชาวป่า (ซาไก) มาเข้าทรงและอยู่ในบทสีละวงนั้น กริชที่วางไว้บนหัวหมอนจะถูกนำมาให้ตายายเหน็บเพราะจากคติความเชื่อและคำบอกเล่าต่อๆ กันมาว่าในยุคที่ตายายยังเป็นชาวป่าและเป็นสีละวงอยู่นั้นคนในยุคนั้นโดยเฉพาะผู้ชายจะพกกริช เมื่อลูกหลานเรียกผีตายายสีละวงมาประกอบพิธีกรรมจึงต้องเตรียมกริชไว้ เมื่อตายายสีละวงมาเข้าทรงจะต้องแต่งกายแบบนักรบโบราณ ตามแบบวัฒนธรรมมลายู-ชวาโบราณ ลูกหลานจะโพกศีรษะและเหน็บกริชให้กับคนทรงซึ่งผีตายายสีละวงเข้าทรงอยู่ เมื่อตายายชอบใจก็จะรำสีละเล่นกับลูกหลานเป็นที่สนุกสนานครื้นเครงกันทั้งผีและคน พิธีกรรมเรียกผีตายายนิยมทำกันในช่วงเดือน 6 เดือน 7 และเดือน 9 ทั้งข้างขึ้นและข้างแรม (จันทรคติ) พิธีกรรมนี้ยังมีเหลืออยู่ในพื้นที่อำเภอ โคกโพธิ์ อำเภอหนองจิก อำเภอปานาเระ จังหวัดปัตตานี

จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่า การแสดงสิละมีความสัมพันธ์กับประเพณี พิธีกรรม และวิถีชีวิตของคนในสังคมภาคใต้ตอนล่างมานานนับร้อยปี ปัจจัยที่ส่งผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อความนิยมในการแสดงสิละในท้องถิ่นปัจจุบัน ได้แก่ สภาพสังคมและวัฒนธรรม การขาดการสืบทอด และศาสนา เนื่องจากวิถีชีวิตชาวไทยมุสลิมในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไป โดยมีเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาช่วยอำนวยความสะดวกในชีวิตความเป็นอยู่หลายด้านทำให้วิถีชีวิตของคนในสังคมก้าวสู่ความทันสมัย การละเล่นแบบเก่าจึงไม่มีผู้สนใจ อีกทั้งการแสดงสิละนั้นไม่สามารถยึดเป็นอาชีพหลักได้ นอกจากนี้ผู้แสดงสิละส่วนใหญ่มีอายุมากว่า 50 ปีขึ้นไป บางท่านได้มีการถ่ายทอดให้กับลูกหลานและบางท่านก็มิได้ถ่ายทอดให้กับบุคคลใดและได้เสียชีวิตลง ปัจจุบันผู้ที่มีความรู้ความสามารถทางด้านนี้จึงมีจำนวนลดลงเมื่อเทียบกับในอดีต ส่วนทางด้านศาสนานั้น ประเพณีและพิธีกรรมใดที่ขัดต่อหลักการของศาสนาอิสลามความเชื่อถือของคนในสังคมปัจจุบันก็จะละทิ้งให้สูญสลายไปในที่สุด เช่น ประเพณีตอเลาะบาลอ (ประเพณีไล่ห่า) พิธีปูจาปาตา (พิธีบูชาชายหาด) เป็นต้น

---

[4] สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์, สมบูรณ์ ธนะสุข และพิชัย แก้วขาว, กะเทาะสนิมกริช: แลวิถีชีวิตชาวใต้ตอนล่าง (กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2543), หน้า 138-140.

จากการค้นคว้าจากเอกสารและสัมภาษณ์บุคคลในท้องถิ่นจังหวัดปัตตานี เท่าที่ผู้วิจัยสามารถสืบค้นได้ในปี พ.ศ. 2549 พบว่าคณะสิละซึ่งก่อตั้งเป็นคณะเพื่อรับแสดงในจังหวัดปัตตานีและยังทำการแสดงอยู่ในปัจจุบันได้แก่ คณะสิละพิกุลทอง คณะสิละบ้านป่าไร่ คณะสิละน้องใหม่บางปู คณะสิละบ้านค่าย คณะสิละสรีปัตตานี และคณะสิละสามพี่น้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งคณะสิละพิกุลทองที่ผู้วิจัยได้ศึกษาพบว่า ใช้ผู้แสดงทั้งชายและหญิงแสดงร่วมกัน มีนายเจ๊ะหมาน ทิ้งจะนะ เป็นหัวหน้าคณะและมีประสบการณ์ในการแสดงสิละมากว่า 40 ปี นายเจ๊ะหมานเป็นศิษย์ของนายสมาน มะโซ๊ะ (ปัจจุบันเสียชีวิตแล้ว) ได้ก่อตั้งคณะสิละพิกุลทองขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2526 รับแสดงในงานทั่วไป เช่น งานบวชนาคของชาวไทยพุทธ งานเข้าสุหนัตของชาวมุสลิม งานแก้บนทั้งชาวไทยพุทธและมุสลิม และงานสำคัญต่างๆ ตามที่เจ้าภาพรับไปแสดง คณะพิกุลทองเรียกรูปแบบการแสดงสิละของคณะว่า "สินีสิละ" คำว่า "สินี" ในความหมายของคณะพิกุลทองหมายถึง "การร่ายรำ" สินีสิละจึงหมายถึง การร่ายรำสิละ คณะพิกุลทองสามารถแสดงสิละได้ทั้งแบบมือเปล่าและแบบสิละกริช ซึ่งปัจจุบันคณะสิละโดยทั่วไปไม่สามารถแสดงสิละได้ทั้งสองแบบ

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นควรที่จะศึกษาเรื่องการแสดงสิละของคณะพิกุลทอง อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี เพื่อศึกษาความเป็นมา พัฒนาการ และองค์ประกอบของการแสดงสิละในท้องถิ่นภาคใต้ตอนล่าง เพื่อเป็นการอนุรักษ์และสืบทอดศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นของชาวไทยมุสลิมให้ปรากฏเป็นที่แพร่หลายในเชิงวิชาการ ตลอดจนเพื่อเป็นการรวมรวมข้อมูลบันทึกไว้เป็นประโยชน์ในด้านการศึกษาทางด้านนาฏยศิลป์สืบต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา พัฒนาการของการแสดงสิละของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดปัตตานี
2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบ วิธีการแสดงสิละของคณะพิกุลทอง ตำบลท่าเรือ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี

ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาประวัติความเป็นมา พัฒนาการ และองค์ประกอบของการแสดงสิละของชาวมุสลิมในจังหวัดปัตตานี โดยผู้วิจัยได้เลือกศึกษาวิเคราะห์กระบวนท่ารำสิละแบบมือเปล่า และแบบสิละกริชจากคณะพิกุลทอง ตำบลท่าเรือ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ซึ่งก่อตั้งคณะเมื่อปี พ.ศ. 2526

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

1. สิละ หมายถึง การแสดงพื้นบ้านอย่างหนึ่งของชาวไทยมุสลิมในแถบจังหวัดภาคใต้ตอนล่างของประเทศไทย ได้แก่ จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา จังหวัดนราธิวาส สตูล และสงขลา เป็นการแสดงซึ่งจำลองมาจากศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวแบบมาลายู ซึ่งเน้นลีลาการแสดงท่าร่ายรำมากกว่าการต่อสู้ มี 2 ประเภท คือสิละมือเปล่าและสิละกริช

2. สินีสิละ หมายถึง รูปแบบการแสดงสิละของคณะพิกุลทอง อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ซึ่งเน้นการแสดงท่าร่ายรำมากกว่าการต่อสู้ คำว่า "สินี" มาจากคำว่า "สนี" ในภาษามลายูซึ่งหมายถึง "ศิลปะ" แต่ในความหมายของคณะพิกุลทองหมายถึง "การร่ายรำ" สินีสิละจึงหมายถึง การร่ายรำสิละ มีผู้แสดงทั้งชายและหญิงแสดงร่วมกัน มีรูปแบบการแสดง 2 แบบ ได้แก่ สิละมือเปล่าและสิละกริช

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการแสดงสิละจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ดังต่อไปนี้

1.1 ห้องสมุดคณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
1.2 ห้องสมุดคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
1.3 สำนักวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
1.4 หอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร
1.5 หอสมุดจอห์น เอฟ. เคเนดี้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
1.6 ห้องสมุดสถาบันวัฒนธรรมศึกษากัลยานิวัฒนา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
1.7 สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดปัตตานี ศาลากลางจังหวัดปัตตานี
1.8 หอสมุดมหาวิทยาลัยทักษิณ จังหวัดสงขลา
1.9 สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา จังหวัดสงขลา

2. ศึกษาจากเอกสารทางวิชาการ ได้แก่ จดหมายเหตุรายวัน บทความ เอกสาร วารสาร หนังสือ วิทยานิพนธ์งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และวีดีทัศน์ ดังนี้

2.1 "ระยะทางเสด็จพระราชดำเนินประพาสทางบก ทางเรือ รอบแหลมมลายู ร.ศ. 108 และ ร.ศ. 124" ในจดหมายเหตุรายวันดังกล่าว ส่วนใหญ่เป็นพระนิพนธ์ของกรมพระสมมติอมรพันธ์ ซึ่งได้ทรงบันทึกเกี่ยวกับการแสดงสิละของชาวมลายู เมื่อครั้งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชการที่ 5 เสด็จประพาสแหลมมลายูเมื่อปี พ.ศ. 2432 และ พ.ศ. 2448 ซึ่งสามารถอ้างอิงในชั้นหลังได้

2.2 "ระยะทางเสด็จพระราชดำเนินเลียบมณฑลปักษ์ใต้ ตั้งแต่วันที่ 4 มิถุนายน ถึงวันที่ 5 สิงหาคม พ.ศ.2548" จดหมายเหตุดังกล่าวนี้ผู้บันทึกใช้นามปากกาว่า "สักขี" ได้บันทึกเกี่ยวกับการแสดงสิละของชาวมลายู เมื่อครั้งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชการที่ 6 เสด็จพระราชดำเนินเลียบมณฑลปักษ์ใต้เมื่อปี พ.ศ. 2458 ซึ่งสามารถอ้างอิงในชั้นหลังได้

2.3 "ตำนานการละเล่นและภาษาชาวใต้" โดย ประพนธ์ เรืองณรงค์ เป็นการรวบรวมผลงานที่เคยเขียนลงในวารสารต่างๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับท้องถิ่นชายแดนภาคใต้ เช่น ตำนานว่าด้วยจังหวัดปัตตานี ภาษามาลายู และการละเล่นของชาวไทยมุสลิม โดยเฉพาะความเป็นมาและองค์ประกอบของการแสดงสิละของชาวมลายู

2.4 "ศิลปะการต่อสู้เพื่อป้องกันตัวของชาวไทยมุสลิม" โดยไพบูลย์ ดวงจันทร์ ในหนังสือวัฒนธรรมสัมพันธ์ เป็นบทความที่กล่าวถึงประวัติความเป็นมา รูปแบบการแสดง องค์ประกอบของการแสดง ความเชื่อและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนความเปลี่ยนแปลงของการแสดงสิละ

2.5 "สิละ : การละเล่นพื้นเมืองภาคใต้" โดยปัทมาพร ชเลิศเพชร โครงการตำราวิชาการราชภัฏเฉลิมพระเกียรติ์ เนื่องในวโรกาสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเจริญพระชนพรรษาครบ 6 รอบ เป็นการศึกษาค้นคว้าเรื่องการแสดงสิละในด้านประวัติความเป็นมา และองค์ประกอบของการแสดง ตลอดจนความเปลี่ยนแปลงของการแสดงสิละ

2.6 "แลหลังเมืองปัตตานี" โดยอนันต์ วัฒนานิกร รวมบทความเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ สังคม วัฒนธรรม คติความเชื่อ และประเพณีของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ของศูนย์การศึกษาเกี่ยวกับภาคใต้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี โดยเฉพาะความเป็นมาและองค์ประกอบของประเพณีแห่นกและการแสดงสิละของชาวมลายู

2.7 "ศึกษานาฏศิลป์พื้นบ้านของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้" โดยพรเทพ บุญจันทร์เพ็ชร์ วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ พ.ศ. 2544 เป็นการศึกษาองค์ประกอบของการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้านของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ 6 ประเภท คือ มะโย่ง สิละ รองเง็ง รองเง็งตันหยง ซัมเปง และดาระ

2.8 "รำกริชโบราณ (รามัน) และดนตรีประกอบท่ารำโบราณ" โดยตีพะลี อะตะบู ศูนย์สืบสานหัตถศิลป์บ้านตะโละหะลอ อำเภอรามัน จังหวัดยะลา เป็นเอกสารเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นเกี่ยวกับการแสดงสิละกริชในโครงการเร่งด่วนตามยุทธ์ศาสตร์การพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปี พ.ศ. 2547 ร่วมกับมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

2.9 "สารานุกรมวัฒนธรรมไทยภาคใต้" มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์ เล่ม 1-18 ศึกษาเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับ ศาสนา ประเพณี พิธีกรรมในภาคใต้ และความเป็นมาของการแสดงสิละ และองค์ประกอบของการแสดงสิละ

2.10 วีดีทัศน์บันทึกภาพการแสดงสิละมือเปล่าผู้หญิงและสิละกริชเดี่ยว คณะพิกุลทอง ในงานมหกรรมศิลปวัฒนธรรมครั้งที่ 7 เมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม 2542 ของสถาบันวัฒนธรรมศึกษากัลยานิวัฒนา มหาวิทยาลัยสงขลา นครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

2.11 วีดีทัศน์บันทึกภาพการแสดงสิละกริชจากภาพยนตร์ส่วนพระองค์รัชการที่ 7 เมื่อครั้งเสด็จประพาสมณฑลปัตตานีเมื่อปี พ.ศ. 2472 ของแผนกวิชาการถ่ายภาพและภาพยนตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพฯ

3. ศึกษาจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ นักแสดงสิละ นักดนตรี และนักวิชาการที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่นของจังหวัดปัตตานี ดังนี้

3.1 รองศาสตราจารย์ ประพนธ์ เรืองณรงค์ อดีตอาจารย์คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ปัจจุบัน (พ.ศ.2549) เกษียณอายุราชการแล้ว เป็นผู้ที่มีความรู้และความเข้าใจในเรื่องของศิลปวัฒนธรรมและการแสดงพื้นบ้านต่างๆ ของชาวไทยมุสลิม

3.2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สมชาย พูนพิพัฒน์ อดีตอาจารย์สาขาศิลปะการแสดง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ปัจจุบัน (พ.ศ.2549) เกษียณอายุราชการแล้ว เป็นผู้ที่มีความรู้และความเข้าใจในเรื่องของศิลปวัฒนธรรมและการแสดงพื้นบ้านต่างๆ ของชาวไทยมุสลิม

3.3 นายสมบูรณ์ ธนะสุข อดีตผู้อำนวยการสถาบันวัฒนธรรมศึกษากัลยานิวัฒนา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ปัจจุบัน (พ.ศ.2549) เกษียณอายุราชการแล้ว เป็นผู้ที่มีความรู้ในเรื่องของศิลปวัฒนธรรมและการแสดงพื้นบ้านต่างๆ ของชาวไทยมุสลิม

3.4 นายพิชัย แก้วขาว อาจารย์วิทยาลัยเทคนิคปัตตานี เป็นผู้ที่มีความรู้ในเรื่องของศิลปวัฒนธรรมและการแสดงพื้นบ้านต่างๆ ของชาวไทยมุสลิม

3.5 นายอิสมาอีล เบญจสมิทธิ นักประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดปัตตานี เป็นผู้ที่มีความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์ และภาษามลายู ของจังหวัดปัตตานี

3.6 นายเจ๊ะหมาน ทิ้งจะนะ ปัจจุบัน (พ.ศ.2549) อายุ 59 ปี หัวหน้าคณะสิละพิกุลทอง นักแสดง และนักดนตรีคณะ สิละพิกุลทอง ตำบลท่าเรือ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี

3.7 นายมะรัมลี ทิ้งจะนะ ปัจจุบัน (พ.ศ.2549) อายุ 33 ปี นักแสดงคณะสิละพิกุลทอง พิกุลทอง ตำบลท่าเรือ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี

3.8 นายดอเลาะ ดามัน ปัจจุบัน (พ.ศ.2549) อายุ 54 ปี นักแสดงและนักดนตรีของคณะสิละพิกุลทอง ตำบลท่าเรือ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี

3.9 นายอาดำ ยีดำ ปัจจุบัน (พ.ศ.2549) อายุ 65 ปี นักแสดงของคณะสิละพิกุลทอง ตำบลท่าเรือ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี

3.10 นายเจ๊ะแว เต๊ะลูกา ปัจจุบัน (พ.ศ.2549) อายุ 72 ปี นักดนตรีของคณะพิกุลทอง ตำบลท่าเรือ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี

3.11 นายเจ๊าะสัน มะหวัง ปัจจุบัน (พ.ศ.2549) อายุ 57 ปี นักดนตรีของคณะพิกุลทอง ตำบลท่าเรือ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี

3.12 นางฟาติเมาะ แวนิ ปัจจุบัน (พ.ศ.2549) อายุ 55 ปี นักดนตรีของคณะพิกุลทอง ตำบลท่าเรือ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี

3.13 นายพล พุฒิยอด หัวหน้าคณะลิมนตร์ บ้านช้างให้ออก อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี เป็นผู้ประกอบพิธีกรรมเรียกผีตายาย

3.14 นายสุวรรณ หอมชัย ปัจจุบัน (พ.ศ.2549) อายุ 52 ปี หัวหน้าคณะสิละบ้านป่าไร่ ที่อยู่ ตำบลทุ่งพลา อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี

3.15 นายอูเซ็ง สาและ ปัจจุบัน (พ.ศ.2549)อายุ 60 ปี หัวหน้าคณะสิละน้องใหม่บางปู ที่อยู่ 30/2 หมู่ที่ 3 ตำบลบางปู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี

3.16 นายบดินทร์ ราฮิม ที่อยู่ 23/14 ถนนปานาเระ ตำบลอาเนาะรู อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี เป็นผู้ที่มีความรู้และความเข้าใจในเรื่องการแสดงพื้นบ้านต่างๆ ของชาวไทยมุสลิม

4. ฝึกปฏิบัติกระบวนท่ารำสิละจากนายเจ๊ะหมาน ทิ้งจะนะ และนายมะรัมลี ทิ้งจะนะ และฝึกปฏิบัติดนตรีสิละจาก นายนายเจ๊ะแว เต๊ะลูกา นายเจ๊าะสัน มะหวัง นายดอเลาะ ดามัน และนางฟาติเมาะ แวนิ

5. บันทึกภาพถ่าย และบันทึกภาพการแสดงเป็นวีดีทัศน์ เพื่อนำมาศึกษาวิเคราะห์สรุปผลและนำเสนอผลการวิจัย ดังนี้

บทที่ 1 บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

บทที่ 2 ความเป็นมาและพัฒนาการของการแสดงสิละในจังหวัดปัตตานี

2.1 สภาพภูมิศาสตร์และพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของจังหวัดปัตตานี

2.2 วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีของจังหวัดปัตตานี

2.2.1 ภาษาและการสื่อสาร

2.2.2 ศาสนาและความเชื่อ

2.2.3 วัฒนธรรมการแต่งกาย

2.2.4 ขนบธรรมเนียมประเพณี

2.2.5 การแสดงพื้นเมืองของชาวปัตตานี

2.3 ความเป็นมาของสิละ

2.3.1 ความหมายของคำว่าสิละ

2.3.2 ความเป็นมาของสิละ

2.4 พัฒนาการของการแสดงสิละในจังหวัดปัตตานี

2.4.1 ความเป็นมาของสิละในการทำสงครามสมัยโบราณ

2.4.2 ความเป็นมาของสิละที่ปรากฏในพิธีกรรมความเชื่อ

2.4.3 ความเป็นมาของสิละในรูปแบบของกีฬาพื้นเมือง

2.4.4 ความเป็นมาของสิละในรูปแบบของการแสดงพื้นเมือง

2.5 ประวัติคณะสิละพิกุลทอง

2.4 สรุปความเป็นมาและพัฒนาการของการแสดงสิละในจังหวัดปัตตานี

บทที่ 3 องค์ประกอบในการแสดงสิละของคณะพิกุลทอง

3.1 โอกาสในการแสดง

3.1.1 การแสดงสิละเพื่อความบันเทิง

3.1.2 การแสดงสิละเพื่อประกอบพิธีกรรมสิละโรงครู

3.2 สถานที่สำหรับแสดง

3.3 ผู้แสดงและขั้นตอนการสืบทอดการแสดง

3.3.1 ผู้แสดง

3.3.2 การสืบทอดการแสดง

3.4 เครื่องแต่งกายและอุปกรณ์ประกอบการแสดง

3.4.1 เครื่องแต่งกาย

3.4.2 อุปกรณ์

3.5 เครื่องดนตรีและเพลงประกอบการแสดง

3.5.1 เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงสิละ

3.5.2 เพลงประกอบการแสดง

3.6 การติดต่อการแสดง

3.7 อัตราค่าจ้างในการแสดง

3.8 สรุปองค์ประกอบในการแสดงสิละของคณะพิกุลทอง

บทที่ 4 กระบวนท่ารำสิละของคณะพิกุลทอง

4.1 ศัพท์เฉพาะของคณะพิกุลทอง

4.2 วิธีการแสดงของคณะพิกุลทอง

4.3 กระบวนท่ารำสิละมือเปล่า

4.3.1 กระบวนท่ารำไหว้ครู

4.3.2 กระบวนท่ารำคู่เชิง

4.3.3 กระบวนท่ารำต่อสู้มือเปล่า

4.3.4 กระบวนท่ารำคู่จบการแสดง

4.3.5 วิเคราะห์กระบวนท่ารำสิละมือเปล่า

4.4 กระบวนท่ารำสิละกริช

4.4.1 วิเคราะห์กระบวนท่ารำสิละกริช

4.5 สรุปกระบวนท่ารำสิละของคณะพิกุลทอง

บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 ได้แบบแผนการแสดงพื้นบ้านของชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ตอนล่างของประเทศไทย ซึ่งไม่เคยปรากฏผลการวิจัยมาก่อน

6.2 เพื่อเป็นการอนุรักษ์และสืบทอดศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นของชาวไทยมุสลิมให้ปรากฏเป็นที่แพร่หลายในเชิงวิชาการ

6.3 ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้อ้างอิงในการเรียนการสอน การแสดง การสร้างสรรค์ผลงานและการวิจัยด้านนาฏยศิลป์ในระดับมหาวิทยาลัยได้ในโอกาสต่อไป